

لغات مترادف و متضاد در زبان ترکی استانبولی
(به همراه معادل فارسی)

تألیف:

فرزاد سمائی

سرشناسه: سمایی، فرزاد، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور: لغات مترادف و متضاد در زبان ترکی استانبولی (به
همراه معادل فارسی) / تألیف فرزاد سمایی.
مشخصات نشر: تهران: تکدرخت، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۹۸ ص:؛ ۱۴×۲۱ سم.
شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال ۱-۵۳-۸۵۱۵-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: فارسی - ترکی.

موضوع: زبان ترکی -- مترادف‌ها و متضادها
موضوع: Turkish language -- Synonyms and antonyms

موضوع: زبان ترکی -- مترادف‌ها و متضادها -- واژه‌نامه‌ها

موضوع: Turkish language -- Synonyms and antonyms -- Dictionaries

موضوع: زبان ترکی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی

موضوع: Turkish language -- Dictionaries

رده بندی کتبی: ۱۳۹۶ ۸۷۷ س/۱۸۶ PL

رده بندی یونسکو: ۴۹۲/۱۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۳۹۶۸۱

انتشارات
تکدرخت

لغات مترادف و متضاد در زبان ترکی استانبولی

تألیف: فرزاد سمایی

با مقدمه‌ی دکتر حسین محمدزاده صدیقی

محل نشر: تهران / سال نشر: ۱۳۹۶ / شمارگان: ۵۰۰ / قیمت چاپ: اول

شابک: ۱ - ۵۳ - ۸۵۱۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، خ. انقلاب، ابتدای وصال شیرازی، پلاک ۱۷، بالای همکف.

تلفن: ۶۶۱۷۵۵۲۰

چند کلمه

کلمه‌ی مترادف یا هم‌معنی و هم‌ردیف یا معادل (Synonym)، کلمه‌ای است که کاربرد آن، هم سبب زیبایی ادبی در متن می‌شود و هم باعث عدم تکرار کلمه‌ی واحدی در یک جمله می‌گردد.

مترادفات در یک زبان، معمولاً از کلمات دخیل از زبان‌های دیگر شکل می‌گیرند و یا لغات هم‌کاربرد در معنای اصلی با کلمه‌ی واحد متن به حساب می‌آیند.

فرهنگ مترادفات و اصطلاحات^۱ تألیف محمد پادشاه صاحب فرهنگ آندراج^۲ از نخستین کتاب‌هایی است که در شرح و معرفی لغات مترادف در زبان فارسی تألیف شده است.

در کتاب‌های دستور زبان فارسی نیز اغلب به توصیف مترادفات و دادن سیاهه‌ی آن‌ها بسنده کرده‌اند. اما زبان ترکی از نظر احتوای مترادفات، مانند زبان انگلیسی، زبانی بسیار غنی به شمار می‌رود. راین خود سبب شده است که به لحاظ پهنای مخزن واژگان (Kız Dağarcığı) در بین زبان‌های زنده‌ی جهان دارای برتری‌های خاصی بشود.

^۱ محمد پادشاه (شاد). فرهنگ مترادفات و اصطلاحات: مشتمل بر کلیه‌ی مترادفات، اصطلاحات،

تشبیهات، تهران، کتابفروشی خیام، ۱۳۴۶.

^۲ محمد پادشاه (شاد). آندراج (فرهنگ جامع فارسی شامل لغات فارسی و عربی)، تهران، کتابفروشی

خیام، ۱۳۶۳.

لغت متضاد (Antonym) به خلاف مترادف، کلمه‌ای است که معنای مخالفی با یک کلمه‌ی دیگر داشته باشد. سخن از متضادها از سوی دستور زبان‌نویسان فارسی معمولاً مغفول مانده است. متضادها در فارسی اغلب با پیشوند نفی ساخته می‌شوند. مانند: راحت - ناراحت. این گونه کلمات نیز در ترکی از غنای خاصی برخوردارند.

لغات متضاد علاوه بر بعد زمانی دارای ابعاد بلاغی و معنایی نیز هستند. کاربرد لغات متضاد در ترکی بیشتر سماعتی است تا قیاسی. از این رو غیرترکی زبانان، اغلب در استفاده از آنها دچار مشکل می‌شوند. در موارد قیاسی نیز باید توجه عمیقی به معنای کلمه، متضاد بشود. زیرا لغات متضاد در واقع لغاتی هستند که در همه‌ی مختصات برای یک مختصه عین هم باشند. کلمه‌ی متضاد غیر از کلمه‌ی منفی است، چرا که نفی، پیوسته ایجاد تضاد نمی‌کند.

به سبب وسعت مخزن واژگان مترادفات، تضادها در ترکی، آنها را به لحاظ جهات ساخت‌واژه‌ای و معنایی به انواع گوناگون بخش‌بندی کرده‌اند. از جمله:

۱. لغاتی که دارای ساخت خود ویژه هستند، مانند:

مترادف itir ↔ koku

متضاد oturmak ↔ kalkmak

۲. لغاتی که با پی‌افزوده ساخته می‌شوند، مانند:

issiz ↔ تنها مترادف

özgür ↔ tutsak متضاد

۳. لغاتی که یکی از آن‌ها در ترکی دخیل محسوب می‌شود، مانند:

içten ↔ samimi مترادف

toptan ↔ perakende متضاد

۴. لغاتی که در دو دخیل هستند، مانند:

idadi ↔ lisâz مترادف

resmî ↔ sâniî متضاد

گونه‌های دیگر هم از مترادف‌ها و مضادها در زبان‌شناسی ترکی بازشناخته شده است، که صاحب‌نظران در منابع مربوطه به طور گسترده به شرح آن پرداخته‌اند.

این گونه واحدهای واژگانی که به لحاظ معنایی در تقابل هم قرار دارند در سیستم واژگانی - معنایی زبان ترکی، خود یک سازه فرعی تشکیل می‌دهند، مانند:

küçük - büyük

gitmek - gelmek

eski - yeni

almak - vermek

لغات متضاد در واقع جهات بر عکس مفاهیم کمی، کیفی، زمان، مکان و حرکت در یک کلمه را نشان می‌دهند، مانند:

iyi - kötü

yanmak - sönmek

giriş - çıkış

کتاب حاضر دربردارنده‌ی حدود ۱۲۰۰ لغت مترادف و متضاد در زبان ترکی استانبولی است که از سوی جوان پژوهشگر آقای فرزاد سمایی تدوین شده است. ایشان که مدتی است به همراه این جانب به تالیف فرهنگ گسترده‌ی ترکی استانبولی به فارسی مشغول است، پیش از این، کتاب افعال پرکاربرد در زبان ترکی استانبولی^۳ را انتشار داده است که مورد توجه اهل فن قرار گرفت. کتاب حاضر، اولین مجموعه در این نوع، در زبان فارسی به شمار می‌رود. امیدوارم در کنار کار فرهنگ‌نویسی، مرفق به انتشار یک نگاری‌های دیگر نیز بشود.

دکتر ح. م. صدیق

مترجم رسمی قوه‌ی قضائیه در زبان ترکی استانبولی

تهران - ۱۳۹۶/۱۰/۱۰

^۳ سمایی، فرزاد. افعال پرکاربرد در زبان ترکی استانبولی، تهران، نکدرخت، ۱۳۹۶.